

Šta je politička nauka?

Marko Žilović

Univerzitet u Beogradu

Fakultet političkih nauka

24. mart 2026.

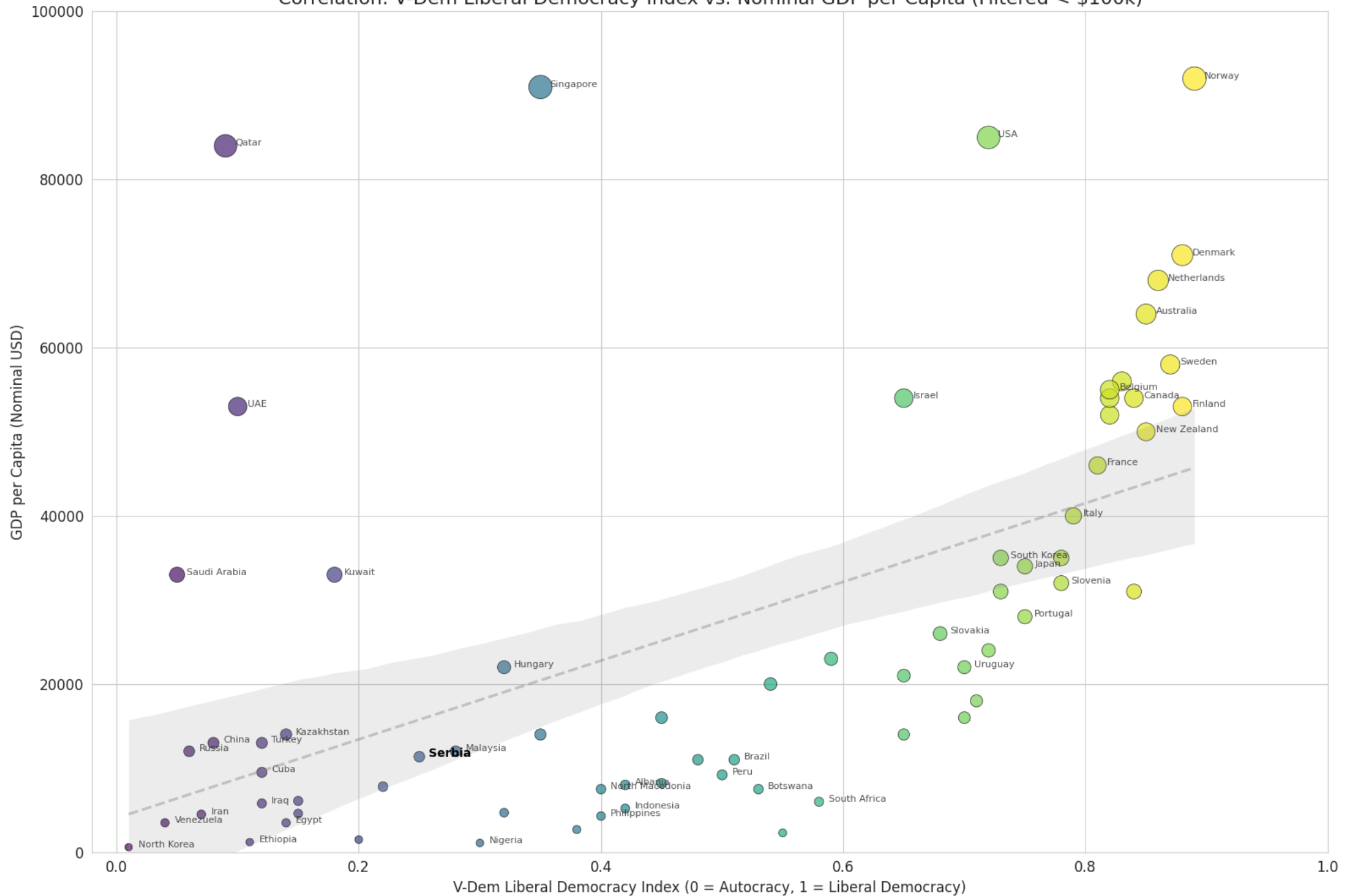
marko.zilovic@fpn.bg.ac.rs

- Je li Srbija demokratija?
- Zašto Srbija nije demokratska država?
- Kako bismo mogli da znamo?

Na primer, poređenjem sa drugim zemljama

- Kvalitativno: uporedne studije slučajeva
 - Slični slučajevi koji pokazuju različite ishode
 - Različiti slučajevi koji pokazuju iste ishode
- Kvantitativno: prosečna snaga korelacije dve varijable za veliki broj slučajeva

Correlation: V-Dem Liberal Democracy Index vs. Nominal GDP per Capita (Filtered < \$100k)

Korelacija
nije
kauzacija

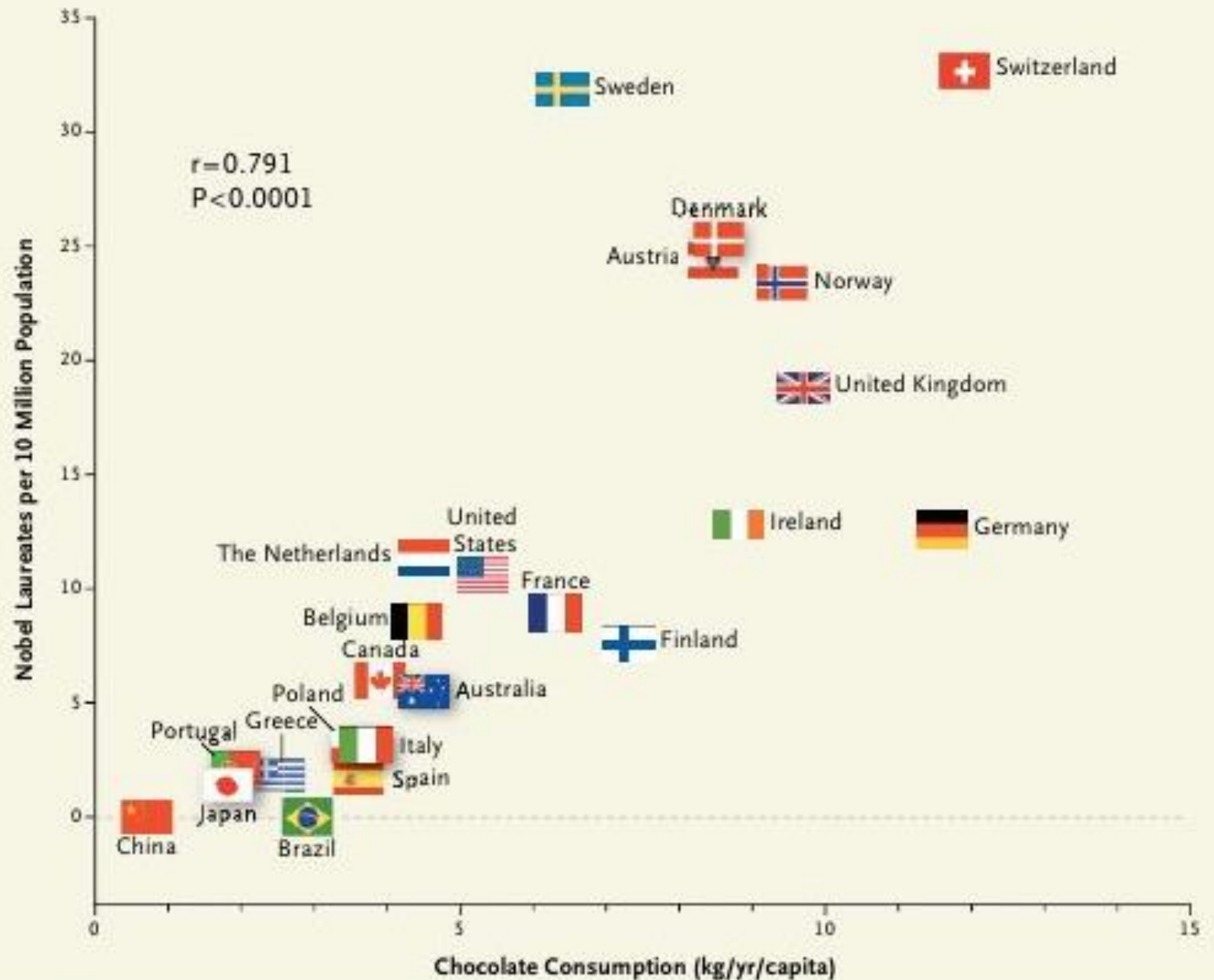
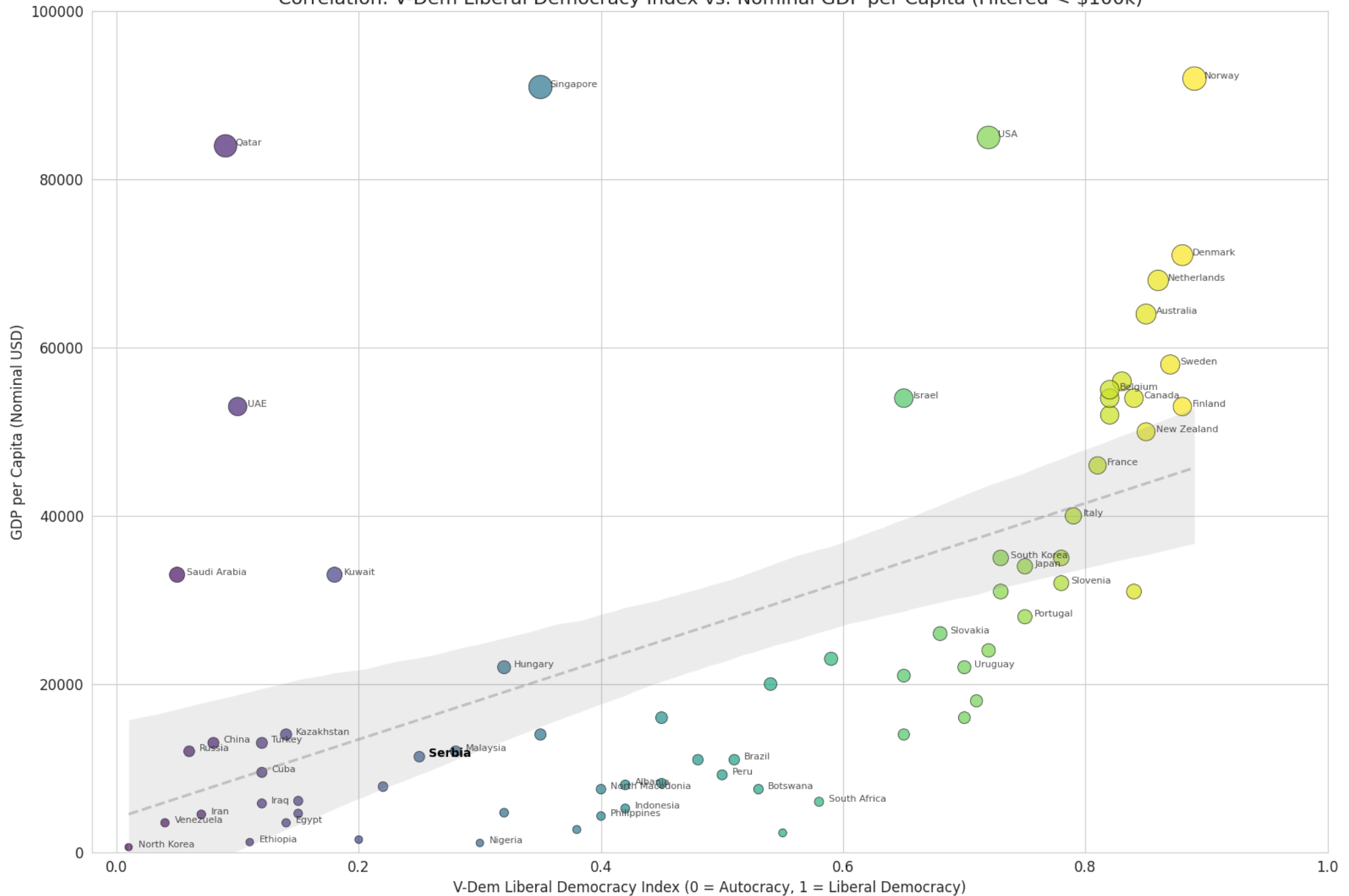

Figure 1. Correlation between Countries' Annual Per Capita Chocolate Consumption and the Number of Nobel Laureates per 10 Million Population.

Correlation: V-Dem Liberal Democracy Index vs. Nominal GDP per Capita (Filtered < \$100k)

- Da li bogatstvo vodi do nastanka demokratije?¹
 - Teorija modernizacije
- Ili bogatstvo sprečava povratak autoritarizma, dok tranzicije ka demokratiji proizilaze iz različitih uzroka?²
- Da li institucije proizvode i bogatstvo i demokratiju?³
- Možda je bogatstvo u prošlosti vodilo ka demokratiji, ali ne i danas?⁴

¹ Seymour Martin Lipset, "Some Social Requisites of Democracy," *American Political Science Review* 53, no. 1 (1959): 69–105.

² Adam Przeworski and Fernando Limongi, "Modernization: Theories and Facts," *World Politics* 49, no. 2 (1997): 155–83.

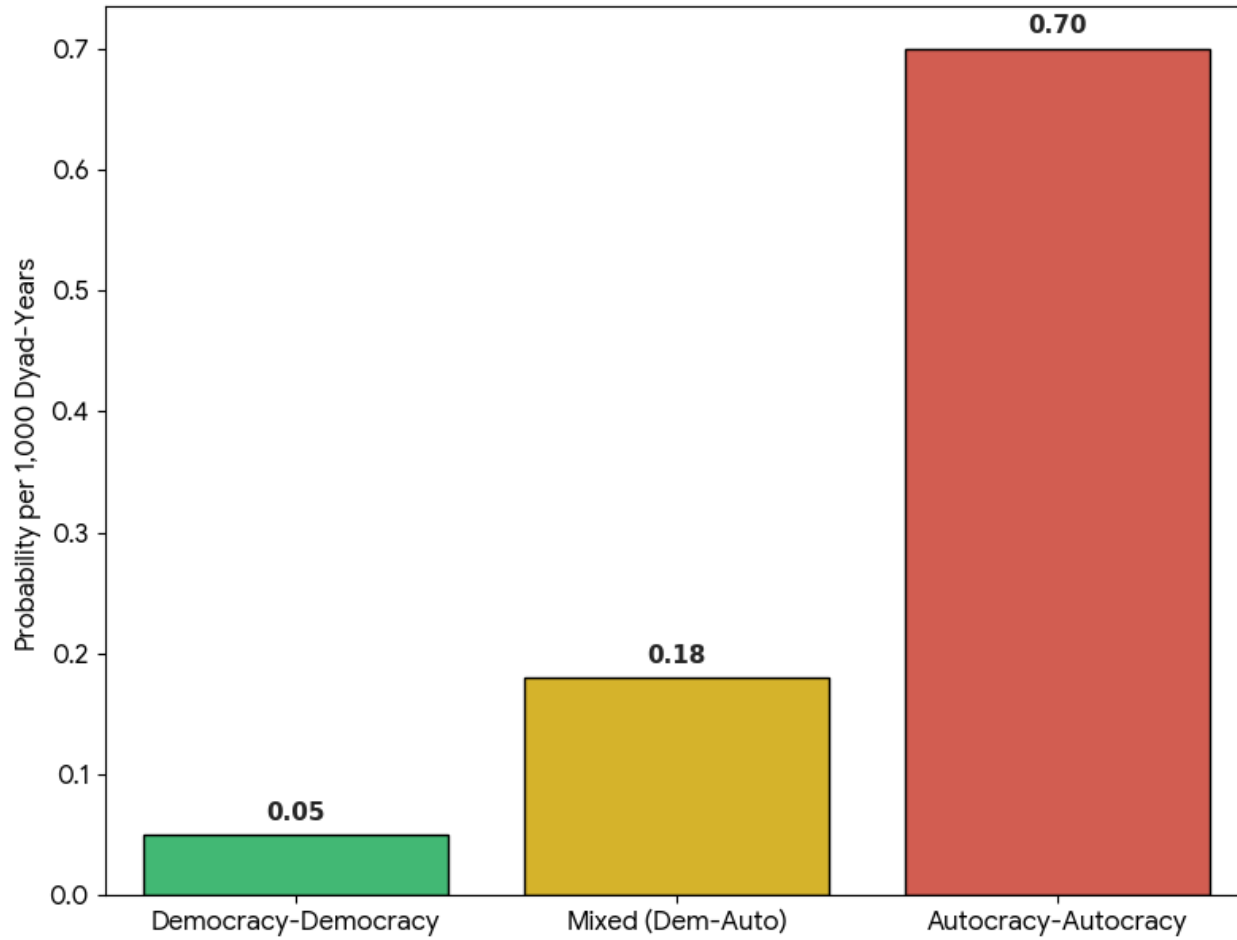
³ Daron Acemoglu and James A. Robinson, *Why Nations Fail* (New York: Crown Business, 2012).

⁴ Carles Boix and Susan C. Stokes, "Endogenous Democratization," *World Politics* 55, no. 4 (2003): 517–49.

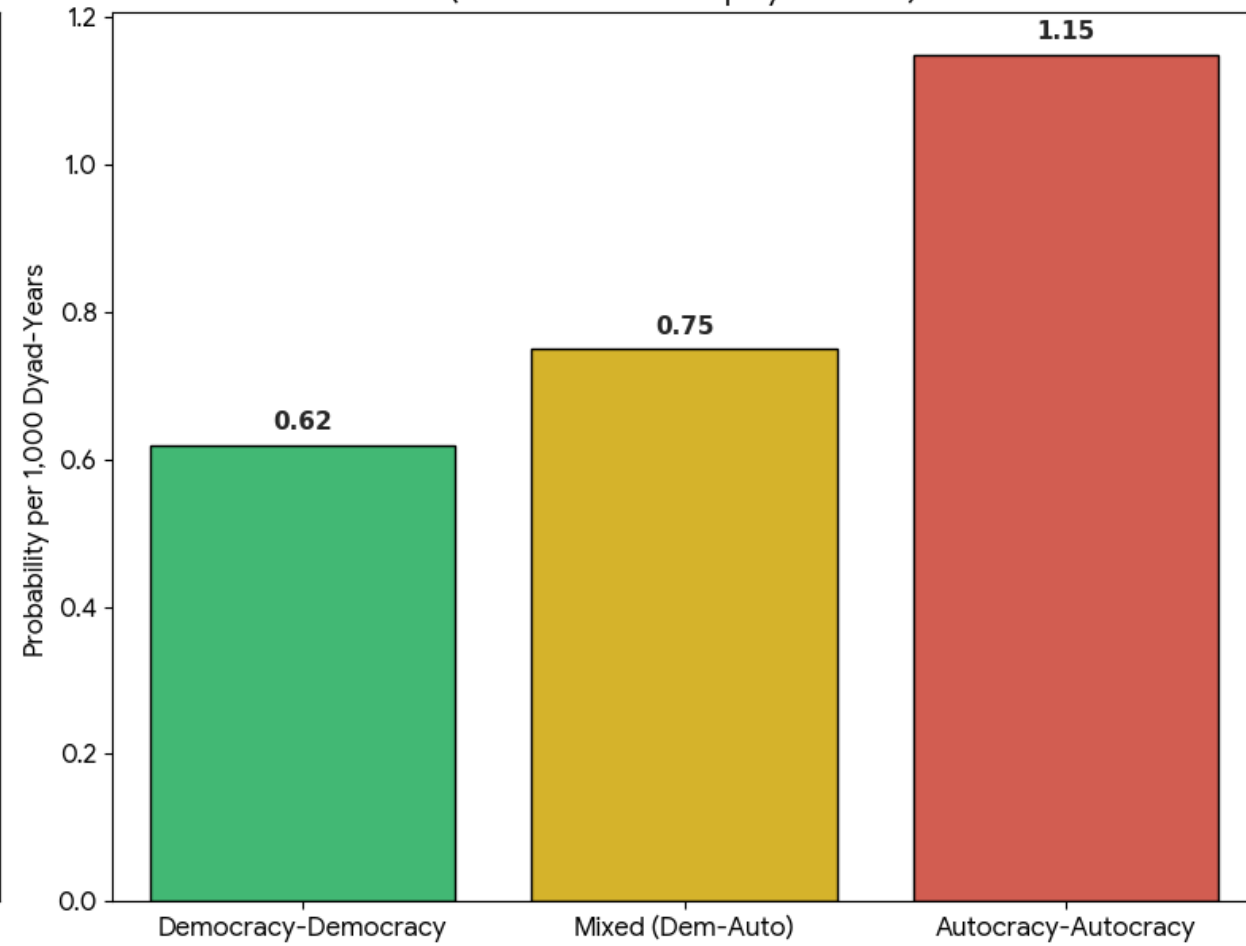
Uzročnost

- Visoka korelacija + dodatni dokazi
- Logična veza između uzorka i posledice
 - Uzročno-posledični mehanizmi
 - Teorija
 - Dobro poznavanje empirijskih slučajeva

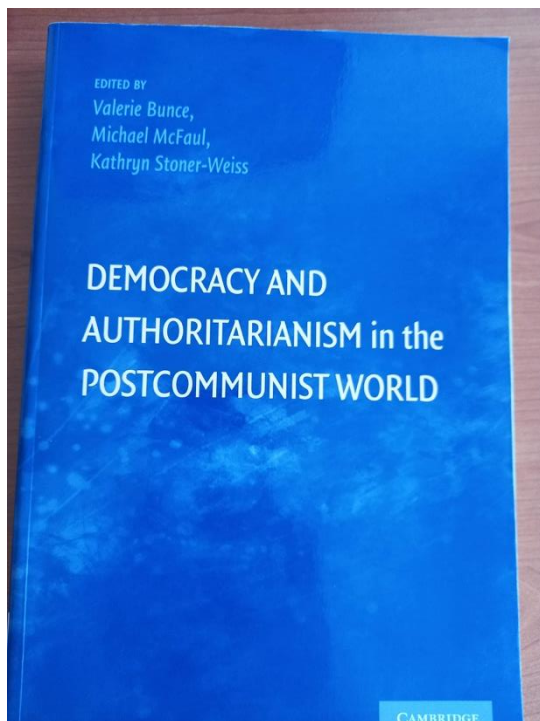
Likelihood of Interstate War
(Correlates of War Data, 1816–1992)

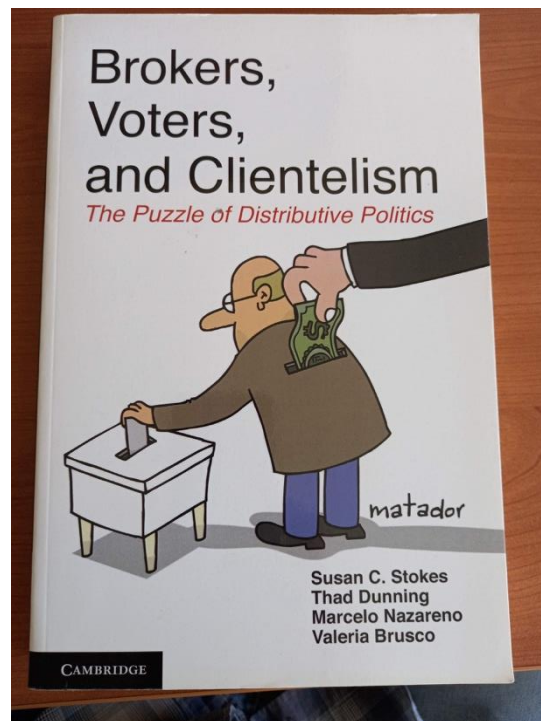
Likelihood of Militarized Disputes (MIDs)
(Includes Threat/Display of Force)

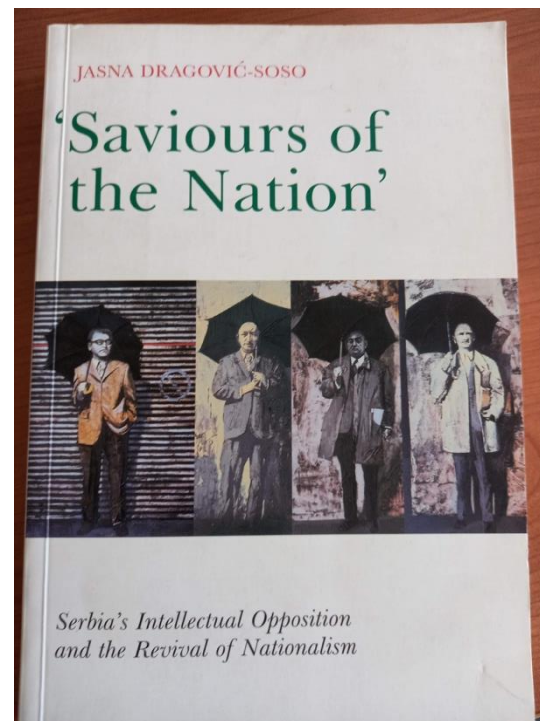
- Normativno: Demokratije razvijaju kulturu mirnog rešavanja sporova i pretpostavljaju da i druge demokratije tako pristupaju sporovima (Maoz and Russett 1993)
- Institucionalno: demokratije postavljaju više prepreka ratobornim liderima (Bueno de Mesquita, et al 1999)
- Koordinaciono: U demokratijama postoje visoki troškovi javnosti koji sprečavaju nesporazume... koji su uzrok ratova (Fearon 1994)
- Ekonomsko: Rat je loš za tržište (Gartzke 2007)
- Teritorijalno: odsustvo teritorijalnih sporova objašnjava i mir i demokratiju (Gibler 2012)
- Sistemsko: mir među demokratijama je nusproizvod Hladnog rata (Rosato 2003)

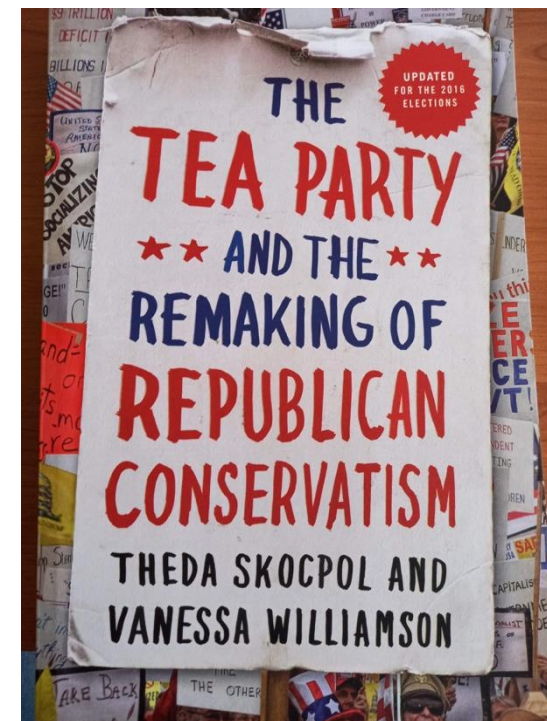
Zašto su se neke zemlje demokratizovale brže nego neke druge, a treće nisu uopšte?

Da li stranke podmićuju birače koji su im već naklonjeni, neutralne, ili one koji navijaju za opoziciju?

Zašto su intelektualci koji su se zalagali za demokratizaciju u jednom trenutku podržali autoritarnog vladara?

Zašto su se mnogi simpatizeri i aktivisti Republikanaca okrenuli protiv rukovodstva svoje partije?

- Uporedna politika ispituje i upoređuje različite političke sisteme, kao i političke procese i ishode unutar njih
- Međunarodni odnosi proučavaju odnose između država, njihove spoljne politike i rad međunarodnih organizacija
- Politička ekonomija istražuje međuzavisnosti politike i ekonomije
- Javna uprava istražuje rad vlade i birokratije
- Studije javnih politika analiziraju javne politike i njihove efekte
- Politička teorija ispituje ideje o moći, demokratiji, pravdi, slobodi...
 - Istorija političkih ideja vs normativna politička teorija

- Politička nauka osmišljava, definiše i debatuje pojmove koji opisuju politički život
- Politička nauka razvija i sistematski testira teorije koje objašnjavaju političke procese i ishode
- Težnja ka teorijskom znanju razlikuje političku nauku od idiografskih disciplina poput novinarstva i istorije
 - Teorije srednjeg dometa

Naučni metod

- Sistematski prikuplja empirijske podatke
- Razvija empirijski proverljive hipoteze
- Testira i odbacuje ili prihvata hipoteze
- U potrazi za uzročno posledičnim pravilnostima (“teorijama“)

Spisak literature

- Acemoglu, Daron, and James A. Robinson. 2012. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. New York: Crown Business.
- Boix, Carles, and Susan C. Stokes. 2003. "Endogenous Democratization." *World Politics* 55 (4): 517–49.
- Bueno de Mesquita, Bruce, James D. Morrow, Randolph M. Siverson, and Alastair Smith. 1999. "An Institutional Explanation of the Democratic Peace." *American Political Science Review* 93 (4): 791–807.
- Fearon, James D. 1994. "Domestic Political Audiences and the Escalation of International Disputes." *American Political Science Review* 88 (3): 577–92.
- Gartzke, Erik. 2007. "The Capitalist Peace." *American Journal of Political Science* 51 (1): 166–91.

Spisak literature

- Gibling, Douglas M. 2012. *The Territorial Peace: Borders, State Development, and International Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lipset, Seymour Martin. 1959. "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy." *American Political Science Review* 53 (1): 69–105.
- Maoz, Zeev, and Bruce Russett. 1993. "Normative and Structural Causes of Democratic Peace, 1946–1986." *American Political Science Review* 87 (3): 624–38.
- Przeworski, Adam, and Fernando Limongi. 1997. "Modernization: Theories and Facts." *World Politics* 49 (2): 155–83.
- Rosato, Sebastian. 2003. "The Flawed Logic of Democratic Peace Theory." *American Political Science Review* 97 (4): 585–602.

Domaći zadatak

Razmislite koje su to politikološke teme koje vas lično zanimaju

**Dodite na sledeći čas spremni da svoje interesovanje ukratko
obrazložite**